

I. EL PINARET DELS TUDONS

Heu de pensar i creure en un poble a les fosques, quan la llum encara blaveja al fons de la plana i la tenebra és jove, ensostrada pels primers estels, calenta encara de sol que acaba d'amagar-se. Més enllà de l'arbrat, just on acaba el secar i la terra s'enfila fins al puig de Santa Creu, el pinaret dels tudons comença a rebre una mica de fresca. És el ventijol que ve de la mar, un oratge suau que fa tremolar les agulles dels pins i s'atura damunt l'apagallums i el romaní. A dins del pinar, cada moment és una làmina impalpable que congela el pinçà damunt la branca, l'òliba insomne, el repòs de la cadenera abans de partir, el fong que es menja la pinassa... tot un món que borbolleja i es va endinsant en una altra nit.

I amb això que se sent un tamborinar estrany surant entre els renous del bosc. Una taca grisenca borda la fosca i, tot d'una, rodolen pedres devers on comença el pendís. És en Xim, que tresca el tirany tot segur, amb el morro baix i la memòria exclusiva de les potes. Les mou esquivant soques i esbarzers, cercant els punts fermes, fins que un flaïre de carn salvatge li fitora el cervell. Llabor s'atura en sec, arrossega el morro pel terra, volta una estona i torna a emprendre el descens, avall avall, fins on els darrers matolls es fonen amb el terrossar.

Ara el secar l'envolta amb aquella estesa grandiosa de soques que va aprendre a no témer des que era un cadell. Per avançar enmig de les tanques no s'ha de menester cap camí. Els coixinets de les potes s'enfonsen lleument en els terrossos tebis de la solana i el flaïre de les capçades rebullides l'acull i el convida a returar el pas: ametlers, figueres, ullastres i oliveres, però sobretot els garrovers: en Xim du l'olor dolcenca de la garrova madura tan enganxada a dins, que de vegades prova d'enfilar-se per una soca o s'entreté rosegant un fruit que ha trobat per terra. Quan veu la llum de Son Font sap que és allà on vol arribar, però no té record de la partida, d'allò que ha fet ni on ha estat. A en Xim li entra la brusca

adesiara i fot el camp tot un dia, o més i tot. L'amo en Ramon no se n'estranya ni li diu res. Se'n va a fer un passeig i prou. L'esquer? Per ventura qualcú que passa i que li fa cas, l'aparició del pastor amb la guarda de xots i el lladrar xalest d'un amic, o simplement les ganes de córrer cap al pinar, fins al comellar fondo, i fer una visita als cans de les possessions, els quals s'esgargamellen al seu pas.

La portassa de Son Font és tancada, però en Xim coneix l'esquerda a la paret seca de darrera, just on l'ullastre passa les arrels per davall del marge. En ser a dins, se'n va de dret cap a la greixonera de l'aigua i s'hi està bevent una bona estona. Després, es gira cap a l'escudella que vessa d'olor bona i menja, sense pressa per fartar-se'n; mastega, envia i segueix estirant bocins de teca amb petites sacsejades del cap, i llavor no hi ha res que el distregui del plaer de matar la gana.

En Xim jeu damunt l'extrem del marge, devora l'escala de pedra que dóna a l'hort. De tant en tant, es grata una part del cos, primer amb les ungles i, si li ve bé, amb mossegades blanques on repunta la picor. Segurament s'adormirà allà, però encara no té son. Mentre l'espera, enfonsa la vista en la planícia i escolta els renous del camp. Més al fons, indiferent als seus ulls, s'alça la resplendor del poble, i, mesclats amb el grumoll de llums, arriben trossos de veus amortides, rialles esfilegassades que es fonen en el magma inert del costum. Ara pareix talment que hagi passat pel cel una gota lluenta, qui sap; allò que compta és mirar-ho tranquil·lament, com es fa amb el foc, sense enverinar-ho amb cap pretensió d'entendre.

En Xim aixeca un instant les orelles, atent a una vibració de l'aire que l'acaba de sorprendre. Per ventura és una estridència tènue en el rerefons de veus, un bri d'estranyesa en el to que li enravena el cos. És el neguit de la carn, la premonició incerta que fa amollar uns quants gemecs en la fosca. Ara en Xim ja no pot treure els ulls de les llums del poble. Atent a una imminència sense nom, escruta aquell lloc conegut, tot i no saber que es diu Aians, ni que el primer que farà l'endemà, després d'acabar-se l'escudella, és anar-hi.

II. VETLADA A CAN DOLS

Camí de la mitjanit, Aians era un far encès en la negror visible des dels avions, el destí marcat dels viatgers que s'hi acostaven per l'oest, des de Verdera, o venint del sud, per la carretera que xapava el sequer després de creuar Torrassa. Aquell pla escàs de turons no pareixia que tengués límits, però passada la depuradora, per la part de llevant, es veien els llums del Port, una renglera d'alimares que resseguien la costa.

Els dos quarts s'havien sentit batallar des de les primeres cases, quan la mola del poble ja acaparava la visió. Més endins, s'obria callat el laberint murat de pedres, els carrers sense voreres on l'aire s'estancava, carregat de totes les suors. Aians, el poble dorment perdut en la immensitat de l'aigua, només era una resta a la deriva, una pellofa recuita per l'escalfor de tot un dia groc d'agost.

Mancaven poques hores per encetar les festes, tan sols una nit perquè el costum ancestral de celebrar la sega ressuscitès convertit en una disbauxa més de l'estiu. Feia massa temps que s'havien perdut les fites, però la carcassa seguia sent la mateixa. Aviat correria cervesa gelada i des de la plaça major fins a fora vila se sentiria l'esclat de rialles, l'atonia desfeta en paroxismes idèntics en aquells més remots, brollant de nou dels carbossos. Els coets, però, reposaven dins les caixes, perquè aquella nit no era la data assenyalada, encara no; per molt imminent que fos la gresca, aquella era tan sols una vetlada més de l'estiu que anava coent la terra de dos mesos ençà. La basca cedia lentament, no feia gens d'oratge. A punt d'arribar la matinada, les cases seguien suant des del fons de cada pedra; el baf sortia de les parets, del terra i dels sostres, i posar-se al llit només servia per fer-hi voltes. Amb tot, les rotlanes ja es desfeien, la gent entrava els seients portals endins, resignats a encalçar el son. Era el costum de cada vespre. Després de sopar, o abans i tot, parents i veïnats sortien al carrer i s'asseien en cadires de boga i balancins a prendre la fresca. Tant era que fos

una padrina tota sola o una vetlada de vint ànimes. Panxa plena, passaven l'estona parlant de coses que sabien de memòria a còpia de repetir-les cada vespre, però mai es fartaven de calcar converses. Ben escarxofats per pair el trempó, amollaven la llengua i les veus s'escampaven en cercles concèntrics a través de l'aire reblanit. Homes eixancats amb escuradents a la boca, calçons curts i camisa sense embotonar, madones amb vestits de floretes estampades i menuts d'un lloure esverat que no acabaven la corda. Ningú no esperava sentir res de nou, ni s'havia de menester. El més jove ja havia enterrat sa mare, com se sol dir. Entrada la fosca, Aians es convertia en una gran plaça on s'orejaven els replècs del món.

A l'eixample del poble ja no quedaven rotlades, però als carrerons de darrera de l'església encara n'hi havia que feien el ronser. Ara mateix, un esclafit de rialles acabava de sotragar els presents. Els de Can Dols eren dels pocs que no deixaven perdre les ametles, i això que no llogaven jornalers. Cada matí des de meitat d'agost, Madò Margalida i els seus fills se n'anaven amb les xarxes i les canyes de batre als ametlerars que tenien anant cap a Verdera. Mentre na Joana, la germana petita, obria la carnisseria, ells anaven batent els arbres a mà i omplien sac rere sac, fins que el sol era alt. Després, tornaven en la furgoneta i descarregaven a la cotxeria. A les seves vetlades hi solien comparèixer veïnats i amics, sempre que estiguessin disposats a pelar ametles mentre xerraven. Així s'havia fet des que el Sen Mateu era viu, i així es recordava a Aians, fins on la memòria podia albirar. Ametles i paraules, dits i ungles que pelaven el fruit mecànicament alhora que les veus feien giragonses, narrant, descrivint, amollant sospirs o tot just despullant pensaments sense destinatari.

Els peladors ocupaven la vorera enfront de la cotxeria. Havien abocat l'escampadissa de fruits damunt una taula improvisada amb una porta de fusta vella i dos cavallets. La bombeta, penjada d'un clau rovellat, només feia una llum grogosa.

—Enguany n'haureu fet dues tones.

Madò Margalida va mirar els sacs amuntegats al racó de la cotxeria i l'escampall que acabaven de pelar a un extrem de la taula.

—No, no hi arribarem.

—Idò hi fareu a prop.

—Ca, només falta per collir sa tanca de Son Moix. Per allà tot són secalls.

—I per què no en sembrau?

—En Ramon no ho vol. Diu que si no fos per mi ho deixaria tot en ets arbres.

—Com li va, a n'en Tomeu es restaurant?

—No ho sé. Supòs que bé. Si qualcú vol una mica més de moscatell, en queda un cul.

Ningú no acceptà l'oferiment. Aquella nit s'hi havia aplegat un bon grapat de gent del veïnat: na Tonina Algues i en Pasqual Vermell, els de Cas Fuster, amb les dues filles de vuit i deu anys, la madona dels ous, na Maria i en Guillem de Cas Cabrer, amb els seus pares, i el padrí pastoret. De Can Dols, els habituals: Madò Margalida i na Joana. L'amo en Biel solia acompanyar-los fins a volts de les deu, hora en què es recollia, i en Ramon s'hi deixava caure de tant en tant, però no gaire estona, perquè s'aixecava prest.

—Ja tornam a tenir ses festes damunt!

—I que no faltin!

—Idò a mi, m'arriben a cansar.

—Vatua dell, més cansa es càvec!

—I sa comèdia, per què no la fan a la fresca?

—Demana-l'hi a n'en David Rubí, me pens que és ell qui comanda.

—A sa botiga tenim es programes, mumare.

—Ahir descarregaven caixes de coets en es Casal.

—Jesús, Déu meu, Biel, quina ametlada! Les vendreu senceres o no-més es bessó?

—Es bessó.

—I les encetareu totes vós?

Madò Margalida no va somriure, però li espurnejaven els ulls.

—Sí, just suquines. S'estiu que ve encara hi seria!

—Ei! No vas tan malament, no. Mumare sempre deixa un parell de senalles per encetar a mà, diu que així se torren més bé.

—Les dureu a sa cooperativa, supòs.

—Això sí que ho deix a n'en Ramon. Ell fa i desfà.

—Idò enguany ses de Ses Planes quedaran sense collir. Es Marquès no va de pagar jornals.

—Ca! Si has de llogar collidors no ho paga.

—I ells en farien camionades...

Tots va callar, allargant els braços cap al caramull. Les mans palpaven, cercant una closca nua entre l'estesa de pellons. El tema de la crisi agrícola sortia cada vespre i pareixia esgotat. Li havien fet massa voltes a l'èxode del camp cap a Ciutat i la Marina i sempre acabaven amollant un sospir de resignació. Aquell era un tomb inevitable. Als més granats, el canvi els havia envestit de ple. Na Jaumeta dels ous, per posar un cas,

s'havia avesat a veure pantalles d'ordinador i telèfons mòbils dels néts, però allò era un mirar sense entendre. Ves per on —acabava de contar— que li revenien aquelles nits remotes al cassetó de Son Fanella, enfilant tomàtiques mentre el carbur cremava a la carrera, la llum blanca del carbur, la seva inoblidable fortor.

—En Rubí du clavat un bon escarràs amb en Gori!

—És s'únic que no li menja a sa mà...

—Sí, però en Gori no dóna feina a ningú.

—Posa dues poalades més i acabarem, Joana.

La tertúlia política també solia nodrir les vetlades d'estiu. Diputats per ca seva, dignes en els seus escons de boga, debatien les intrigues locals i les sentències es perdien per aquells carrerons a mig il·luminar, fora de l'abast dels micròfons i les càmeres. Arran de terra no s'invocaven conceptes, sinó els fets mateixos, servits de primera mà. Qui no coneixia qualcú afavorit per una requalificació de terreny?, qui no havia llegit els rètols d'obra en els solars a punt de ser edificats? A Aians tothom sabia de qui era cada pedra, i més d'un remenava el femer per comptar els ous que gastava el veïnat. Rar era el personatge aiansí la trajectòria exacta del qual no pogués ser glosada per un dels contertulians peladors, des del batle fins al darrer bastaix de la cooperativa. Però n'hi havia uns quants, com era el cas d'en Marcel Rubí, que solien comparèixer més sovint a la conversa. Avui vespre l'amo de Cas Cabrer, que no solia gastar saliva per no res, n'havia contactat una de bona. Li acabava de passar a un nebot seu que vivia a Verdera, i això que era misser. Va i se li acut comprar la tanca Des Colomer, amb la idea de fer-s'hi una casa. Comprova abans que és terreny urbà, un arquitecte de Ciutat li fa el projecte i parla amb una constructora de Torrassa, com si dos i dos fossin quatre. Podia esperar d'assegut. Feia més de dos anys que a l'ajuntament li donaven llargues amb la llicència. Que si els plànols no coincidien, que si defectes de forma del projecte... Fins que qualque bon samarità l'hi ho va dir: has de xerrar amb en Rubí. Sorpresa, incredulitat, ràbia, intencions de denúncia i, al final de tot, tombar el coll, perquè resultava que d'altres havien anat als jutjats sense treure'n res i havent-ne de pagar les costes. Anà a cercar en Rubí a la botiga i tot anà oli en un llum. En Rubí li ven el material a bon preu, els permisos arriben i ara el nebot d'en Guillem ja era a punt d'estrenar el xalet. A la rotlada de Can Dols qui més qui manco havia vist canviar les dents a les autoritats del consistori i a la majoria dels qui ocupaven els llocs senyers del poble: en Bernat Escolà, àlies Bernadet de s'Olivar, propietari d'una cadena de perfumeries a Ciutat i administrador

dels pous que nodrien d'aigua la zona, mestres d'obra espavilats com mestre Joan Garreta, Don Santiago Tomàs, regidor d'urbanisme i amo d'immobiliària i pizzeria, sense oblidar els senyors de Son Font i qualque altre xot passador de la guarda. Els noms d'aquests prohoms omplien boques i s'esvaien, seguits per rialletes sarcàstiques a cor d'un «ja ho val» o un «que cadascú faci es seus comptes». Aquell estiu, un dels protagonistes principals era en Gori Mir i el seu grup d'ecologistes. Amb gent així encara aprenies millor la recepta de l'aguiat. Bastava llegir els seus escrits a la revista *Foners* per estar informat del projecte d'un poliesportiu nou, del trasllat de la depuradora —quina casualitat que la llevassin dels terrenys que havia comprat la constructora d'en Gaspar Rei— i molts d'altres fangars morbosos amb què salpebrar les vetlades, inclòs el sainet del Port, per descomptat. Del Port n'havien parlat la nit passada. Per cert, que hi havia el padrí de Can Pastoret i bé que va ficar la pota. Acostumat a fer la contra, va sortir, sorprenent tothom, que el port esportiu era una bajanada, que valia massa doblers i que tot plegat era una maniobra dels comerciants per apujar els guanys tot i saber que farien malbé la cala.

—En això don sa raó a n'ets ecològics —reblà, tot cofoi, sense témer-se'n de la incomoditat dels presents i del cap baix de Madò Margalida. Per ventura més d'un pensava com en Pastoret, però ningú hagués gosat ofendre l'amfitriona, tenint com tenia el seu fill Tomeu el negoci a vorera de mar.

Na Joana va pelar la darrera ametla i el poal de plàstic dringà sordament. Damunt del tauler verdós només quedava una estesa de fulles, pells i la polsina de la pellofa, que se't quedava enganxada al cos. Al voltant de la bombeta, les falenes seguien acudint a morir de llum, vigilades pels dragons. Qui no havia passat més d'una estona contemplant aquella cacera muda? Era xocant veure les falenes estormiades i el sigil del dragó acostant-se a poc a poc, tensant el ressort just abans d'abraonar-se i matar.

Qualcú va mirar el rellotge. Tot d'una hi hagué exclamacions per l'hora tardana i la fugacitat del temps quan s'és en bona companyia. Es varen succeir els adéus. La gent s'aixecava i anava desfilant cap a ca seva, dibuixant un garbuix capritxós amb els seus pensaments. N'hi havia de tota casta: un repàs simple dels quefers de l'endemà, record de converses acabades de tenir, esment en allò que havien dit o callat, i en allò altre que els havia paregut que la resta callaven, suposicions, dades que reblaven hipòtesis, o simplement una manera mecànica de guiar l'itinerari cap al seu cau, sense importar-los res més enllà de la son que tenien i la temperatura del matalàs.

Madò Margalida va esperar que tothom fos fora i després encara els va veure desaparèixer, cruïlles enllà. Tot i el mal d'esquena, es posà de puntetes per baixar la porta metàl·lica de la cotxeria. El retruny llunyà que se sentia, eren trons? No, beneïta, massa espessos, més aviat recordava un castell de focs, i tot d'una va caure que acabaven les festes de Torrassa. El cel era clar, amb una bona esquitxada d'estrelles. Aquesta vegada les festes no serien passades per aigua, com d'altres anys. Va tancar la persiana de fusta i la porta de vidre de l'entrada i tornà a la cotxeria. Les ametles mai no faltaven a les trobades d'agost. Les pells emetien el flaïre dens i especial a què ella s'havia acostumat des de petita, quan gatejava entre senalles i cubells setanta anys enrere. El seu padrí, el Sen Ros, deïa que les ametles eren com els porcs, perquè hom en treïa profit de tot. I era veritat. Pell i clovella protegien el bessó, però bé que arribaven a fer servei! El padrí encenia la foganya amb llenya prima de l'esporgada dels ametlers, després hi posava un tros de tronc que serrava dels arbres morts i deixava que el foc es mantengués covant en els tions. Quan s'havia de menester, hi afegia amb tota la cura del món una palada de clovelles que prèviament havia assecat i el caliu reviscolava a l'instant, fent flamarada. Escenes d'aquells hiverns llargs, escalfats gràcies als ametlers, li varen ocupar la ment mentre apagava el llum de la cotxeria i pujava l'escala cap al dormitori. En Biel, el seu home, feia estona que jeïa. Des que es va posar malalt del cor se n'anava a dormir prest i no anava de pelar ametles. Tampoc no feinejava al camp, com solia fer de jove. Qualque dia els acompanyava i els ajudava a posar les xarxes, però res més. Madò Margalida es despullava a les fosques sentint el ronc somort de l'amo. Aquell llit feïa panxa i els feïa rodolar al bell mig. Quan t'hi posaves, grinyolava de veres, haurien de canviar el somier i el matalàs de llana, almanco durant l'estiu. Amb la calor que persistia, com una boïra insistent, i el cos massa proper del seu home, no li pegava la son. A més, li revenia la pregunta que li havia fet la seva cosina, referida al restaurant d'en Tomeu. Madò Margalida ensumava que per aquella banda venia una ennigulada. Com era que coneïa tan poc el seu fill gran? De fet, tampoc no coneïa en Ramon, o més ben dit, sí que el coneïa, perquè la coneïença no vol dir parlar o contar-s'ho tot. Pareïa que amb en Tomeu s'hagués romput un lligam fondo, cosa que no passava amb en Ramon. Amb aquest podien estar mesos sense parlar, però ella tenia la impressió que s'entien, que el temps mai no s'interposava entre ells dos. En Biel li tenia dit que no havia de fer gros de les diferències naturals entre els seus fills. «Deixa'ls fer. Pentura te penses que encara els tens damunt des

genolls» «No t'empatxis de si són o no són» «Què li deies tu a ta mare?» Sí, per ventura tenia raó. Ella tampoc no havia gastat gaire saliva amb els seus. Madò Margalida va frunzir les celles. No li havia passat pel cap mai comparar el seu comportament com a filla i com a mare. Quan fa tant temps que sures la menudalla, te n'oblides que encara segueixes sent filla dels teus pares. Als padrins els acabà donant el menjar a la boca, però abans, quan encara estaven bé, no va saber parlar-hi. Allò ja no tenia remei, per molt que se'n penedís. I, a més, si ara els tengués al davant, llevat de demanar-los perdó, no sabia què dir-los.

Tot d'un plegat, li va arribar una fetor intensa que venia del cos d'en Biel. D'un temps ençà li passava sovint, davant de la gent i tot. Aquella olor repugnant li va recordar el peu gangrenat de son pare, i, de retruc, el pit ple de bonys que madò Coloma, sa mare, dugué amagat fins que no hi va haver cap tractament possible del tumor. Son pare es passava les nits cridant com un animal, fins que el metge li va posar unes injeccions que el deixaren entabanat. I Madò Coloma es va anar consumint amb el mal que la corcava tota. A les darreries, li costava tant alenar que no tenia forces per queixar-se. Madò Margalida en va tenir cura tota sola, de dia i de nit, i va estar a punt de fer-hi la pell també ella. Tan esgotada estava, que després d'enterrar-los va fer un alè. Un dia, a Ciutat, se'n va confessar a un capellà. Se'n recordava bé de la resposta que va sentir a través de la reixa de fusta: «vàreu fer es bé mentre el Senyor vos ho demanava, la resta són coverbos, me podeu creure, filla meva». Des d'aleshores ja no es va sentir tan culpable, però li feia pena que en lloc dels anys bons li vengués sempre al cap aquella agonia massa llarga que se'ls va endur.

La xafogor no baixava i Madò Margalida tenia el cos humit de suor. Es va asseure un moment a l'espona del llit i després va obrir les persianes de bat a bat. A la merda els moscards. Quina hora devia ser? Devers la una. Li semblà que sentia rebombori que venia de la plaça, una molèstia d'una nit sí i una altra també. Quan no en feien els joves del poble eren els estiuejants o els negres dels barracons. Tothom se sentia amb dret d'amargar la nit als qui volien dormir. I els guàrdies a la seva, sense posar-hi remei. Desvetlada com estava, el pensament li tornava a tombar cap a en Tomeu. Posaria messions que les coses no li anaven bé. Madò Margalida va arregar els indicis: la tendència a beure massa, els esclats de ràbia quan el contradeien, l'aire capficat que gastava darrerament, la poca paciència amb els nins... Ell mai no havia estat així. Ca!, si posats a dir solia ser el més manyac dels tres... No seria que li anava malament el negoci? Però costava de creure, perquè de gent sí que en tenien. La platja

era plena i qualcuns dies el restaurant feia dos torns complets de sopars. Que no fos que tengués deutes, Déu no ho volgués...

Una cosa era segura: si seguia fent voltes al llit com una baldufa aquella nit no aclucaria els ulls. Res, tocava sortir de la cambra i baixar escales cercant la frescor de la sala. Es va asseure al balancí i es va tapar les cames amb una camisa d'en Biel que era per planxar. Coneixia bé aquella basarda fina que anunciava mal temps. Es va engronsar una estona, indecisa, fins que ja no pogué aguantar el dubte. Què punyema! Xerraria amb en Tomeu. L'investiré tot d'una que el vegi, amollà en veu alta, demà mateix si ve a dinar. A partir d'aquell moment, la decisió presa va ser un bàlsam. Els pensaments es varen anar tornant més blans, volaven cada vegada més amunt, i ella, tot i el mal d'esquena al punt on li sortia l'espatló, va notar aquella feixugor que sempre li anunciava el son.

III. LA COLLA D'EN PAU NARD

—Ei, un momentet! Vos ne recordau d'en Tià Fiol, s'àngel?

L'esclat de rialles va ser general. Tothom se'n recordava d'en Tià, i la seva imatge imprevista, tan oportunament rescatada del negre oblit per n'Arnau Martorell, feia reviscolar la conversa.

—Vatua Déu si me'n record...

—Espera, deixa-m'ho contar. Supòs que se por dir, eh Lluïseta?

Na Lluïsa Duret, cara prima i somrís desenfocat, s'apartà un ble de cabells de la cara.

—No sé de què va, però no quedis amb ses ganes, Arnau. Pareixes una comare.

—Bé, idò, amb la vènia... Es cas és que s'altre dia me'l vaig trobar davant Cort i me va venir just conèixer-lo. Redéu! En veure'l qualsevol creuria que sa cabellera rossa que duia era postissa. Pelat com un ou anava, pelat i lluent, tant que feia ganes de passar-hi sa mà per damunt.

—En Tià calb?

—Hòstia, degué quedar mort en veure't!

—I sa moto, encara la duia?

—No, anava a peu. Vestit amb un tern gris, corbata llampant i una car-peta davall es braç. Feia comptes de passar de llarg, o pentura no m'havia vist, es cas és que vaig tenir ganes de saludar-lo.

—Què punyetes ganes, que ets un puta sàdic! Mai no li perdonares que fos més guapo que tu.

—Me va fer llàstima, de veres. És com si el ves, deu anys no són tants, entrant per aquesta porta amb sa cabellera rossa i vestit de motorista. Pareixia tret d'aquell film d'en Marlon Brando que menava una Harley, ara no me'n record com se diu.

—O quan venia a n'es Port, i se tirava a la mar des de sa roca des coloms. Primer mos dirigia una mirada de general romà passant revista a ses seves tropes, i hala, a fer es bot de s'àngel.

—Sa veritat és que els tenia ben posats. Són més de deu metres.

—Però això de sa tropa t'ho inventes tu, Arnau. En Tià a qui dedicava sa capbussada era a na Lluïsa, i la resta érem un grapat de pedres més.

—Va Lluïseta, conta-mos sa lletra petita! Dignes què senties, amb sos cabells onejant contra es vent, abraçada en es cos musculós d'en Tià, quan vos menjàveu es revolts camí de Verdera.

—Atura es carro, Miquel, que no ets en Costa i Llobera. No l'escoltis, Lluïsa, però si no t'ho pots guardar en es pap, conta-mos-ho, que t'escoltarem amb respecte.

—Sou un estol de beneits, tots. Tan grans i amb sa xupa a sa boca! Una bona enveja vos feia. Deixau-lo fer i mirau-vos a voltros.

El tema era sucós, tenint en compte el gruix escarransit de la tertúlia fins que n'Arnau Martorell aportà el record d'en Tià. En Tòfol va rebre encàrrecs de més copes i el seu cos feixuc es va moure cap al prestatge de les botelles. En Pau Nard rebutjà la cigarreta que li oferia de broma n'Arnau Martorell. Aquells simulacres d'engrescament li feien recordar les trobades de quan tenien devuit anys i veien girar el món en l'òrbita de la rotlada. Per un moment, les estàtues es tornaven a animar, els anys que cadascú havia gastat pel seu compte es fonien i apareixia de nou el grup, amb les al·lotes que ara somreien, esquerdant l'escorça de gravetat acumulada. Havia pagat la pena la idea de coincidir a les festes i posar-se d'acord a sopar junts, tot i haver deixat qualque parella aparcada i més d'un infantó amb el cangur. I també es fonia la impressió primera de quan s'havien trobat a la pizzeria. La idea havia estat de na Lluïsa. La colla d'Aians no pot morir així com així! No importava que la majoria haguessin travessat la trentena, ni que les salutacions en trobar-se haguessin estat forçades, més efusives del compte, per dissimular l'embaràs de tanta absència i l'esforç per assimilar els canvis. Perquè els canvis, tot i incipients, es manifestaven, descarnats. En Pau els va notar a primer cop d'ull, igual que els amics en contemplar-lo a ell. Les cèl·lules moren i són reemplaçades per d'altres, la substància envelleix, fins i tot entre els més joves, l'elasticitat toca fons i els cossos van adquirint rigidesa, al principi d'una forma imperceptible, i després amb pinzellades disperses, sobretot en els gestos més espontanis. I, és clar, tota l'expressió es dibuixa a la cara. Hola, hola, besades i encaixades de mans, i mentre hom saluda, percep olors i tacte, saluda i es produeix el moment en què un mira i és observat, pot ser tan sols un segon, però els ulls fiten els altres ulls i això basta per copsar les diferències.

En Pau va anar a recollir la seva cervesa al taulell, com tots, perquè en Tòfol tenia per costum no acostar-se a servir a les taules. Aquell grandolàs

sí que seguia igual que sempre, amb els ulls botits, la papada immensa i el cabell tallat arran, com un recluta. Des de la barra, mentre abocava la cervesa al tassó, en Pau va contemplar la taulada. De teories de l'envelliment no en faltaven, però el que li venia al cap era una idea més simple. Hi ha un lubricant que es perd amb el temps, el lubricant de la vida, l'alegria, era aquella la transformació, ho veia en na Lluïsa, n'Arnau, en Felip i tots els altres. Durant el sopar, havien esgotat les reserves mútues d'interès, centrades a posar-se al dia d'allò que feien, de si s'havien emparellat o no, si tenien fills, com anava la feina... Ja a l'hora de decidir-se a fer la copa, alguns s'havien mostrat reticents. És tard, he deixat mumare de cangur... i si no arriba a ser per na Lluïsa se n'haguessin anat amb la coa entre les cames a jeure, com els vells de les timbes de truc. En Pau va fer un glop abans de retornar a la guarda. L'exèrcit que s'havia de menjar el món s'acarnissa amb en Tià Fiol per no ensopir-se del tot, caníbals a la força, cavallers rodolant pel terra, descavalcats per un enemic invencible: el temps. I ell participava de la festa, faltaria més!, tan miserable com s'hagués de menester. Apuraria la cervesa i, si es tractava de seguir fugint, en demanaria una altra. Faria comentaris sarcàstics dirigits a en Tià per revifar el foc i, en honor de la nit, negaria l'encarcament de l'esperit manifestat en els rostres, la incapacitat de passar-s'ho bé sense matar ningú, de fer gràcia sense explicar un acudit, d'anunciar un projecte que fa il·lusió sense despertar l'escepticisme general. Ànimes solidificades, ferro fred, llavis que es vinclen per ordre del cervell, aquells i molts més eren els senyals que marcaven allò irrecuperable, el desastre naixent, la disfressa inadvertida que tots ells havien acceptat.

—Ei, Pau, què hi feies a sa barra, més dret que un ciri? Dus qualche recepta de Barcelona per fer aprimar en Tòfol?

Riallada a cor. L'observació de la còrpora d'en Tòfol va fer que de re-truc vessin el grup dels africans a l'altre extrem de la barra, bevent cerveses i rient de les seves coses. També varen reparar en Pere Miol —la turca del qual aquella nit no era de les pitjors— amb el tassó a la mà, posant monedes a la màquina escurabutxaques. Si, per un miracle, s'alineaven tres fruites iguals, se sentiria una pluja de monedes i en Pere, botant d'alegria, demanaria complicitat tot proclamant l'encert de gastar-se el dineral que es gastava, segurament molt superior al del premi.

—Feia temps, per deixar que te concentris. Ja has acabat de contar sa topada amb en Tià?

—No, t'esperava. Necessitam sa teva opinió professional d'un estrany fenomen que vaig descobrir.

—Quin?

—Collons, ara me feis empegueir, amb tanta expectació. Res, que es cap d'en Tià tenia una altra cosa que me va deixar escarrufat. Sí, sí, es cap, el té talment com si l'haguessin agafat pes seu compte es *jíbaros*. Petit i arrugat, com una ceba vella. Aquella cabellera rossa li devia tapar, però creis-me, vos ho jur, davall hi té una bolla de billar, i encara no vos he parlat dets ulls.

—Vas de conya o què? No pot haver canviat tant.

—Ja ho crec que sí. Escolta: te'n recordes de sa mirada desafiant que mos entimava a noltros, pobres adolescents privats de banyador de marca, mentre s'enduia na Lluïsa amb sa zodiac? Idò ara pareix talment que s'hagués reencarnat en un xot, i no des més espavilats. Te mira com si s'empegueís de vés a saber què, amb uns ullets petits —encara blaus, això sí— i ses mans li tremolen, jo diria que suades per s'esforç d'haver de parlar amb mi.

—Estàs segur que era ell?

—T'ho jur per sa meva toga, que ja saps que és sagrada.

—Te va demanar per noltros?

—Te va dir a què se dedicava?

—A poc a poc, amable públic, ordre, ordre. Preparats per sa gran revelació? Aquí la teniu: en Tià Fiol, aventurer en potència, imatge mítica a imitar, prototip d'allò que era fora des nostro abast... ara fa de... recepcionista d'un hotel, i no me'n demaneu es nom que no me'n record!

—Ostres! Jo hauria dit que anava per director!

—M'ho va dir tot d'una, però com si me n'hagués de demanar perdó. Té dos fills i dona amatent. Mira per on, es nostro heroi convertit en un pare de família! Me'l vaig imaginar en es parc, llegint es diari es diumenges mentre es nins juguen, o aguantant ses allisades des seus caps, dòcil com un moix siamès.

—Li vares demanar per sa moto?

—Això sí que hauria estat sàdic! No, li vaig fer cinc cèntims de sa meva miserable vida i mos diguérem adéu.

En Pau Nard va mirar el rostre de na Lluïsa. Ella era l'única que no reia. Es limitava a mirar el tassó buit, la corona del qual repassava amb l'índex de la mà dreta, distretament. Segur que l'evocació d'en Tià li havia fet poca gràcia. Li devia fer recordar aquell tros de la seva vida que també era el de la colla, però viscut de més a prop. Pel que se sabia, havia sortit amb en Tià Fiol un o dos anys i després ho varen deixar fer. Na Lluïsa va estudiar empresarials i a en Fiol se li havia perdut la pista. De sobte, l'àngel ressuscitava entre tots ells, i no pareixia que n'Arnau se'n temés de

l'efecte que havia causat l'anècdota, més enllà de la broma més o manco cruel que serveix per passar l'estona. De fet, als comentaris excitats dels records que cadascú tenia d'en Tià, va seguir un declivi de l'animació fins a arribar a un silenci que permetia escoltar el dring dels tassons que en Tòfol estava rentant.

En Pau va comprovar que tots estaven tan farts com ell de seure allà i que volien escampar. Ja se n'havien rigut a bastament d'en Tià. El plat fred de la venjança ben escurat... però, venjança de què? ¿D'haver estat en Fiol un jove més intens que ells, de tenir una moto gran quan ningú no en tenia, de pispar l'al·lota més guapa de la colla, de no pertànyer al cercle tancat dels qui havien crescut junts compartint estius? En realitat, va pensar en Pau mentre pagaven les consumicions, la causa del malestar que pareixia regnar al grup era el parany en què havien caigut. Parlant d'un sol dels joves que varen viure aquells anys eixelebrats, es referien a tots i cadascun d'ells. Cosa curiosa, en Tià els feia girar els ulls cap a endins. Perquè, què havien fet ells, mentre en Tià es guanyava la vida? Estudiar, fer-se llicenciats en qualque matèria, ser més feixucs i necessitar un cap de turc al qual criticar per entretenir-se. I, allò que era pitjor, en Pau notava que l'enfonsament d'en Tià, tot i poder semblar grotesc, més aviat era dramàtic. Hagués estat millor que l'estiuejant altiu conservàs l'aureola mítica que el va envoltar, així no desmentiria la joventut que varen tenir. La frustració d'expectatives i la vida rutinària els havien enxampat a tots, la burla era un bumerang, o dit altrament, qui més pateix la caiguda dels Déus son els seus idòlatres.

Dominats per aquest sobtat revers de la victòria, els guerrers varen anar abandonant Can Xisco. En Tòfol corresponia a les salutacions amb una mínima aclucada d'ulls i acotada de cap, mentre seguia eixugant tassons i copes. Com tantes vegades, eren els darrers a retirar-se. La màquina escurabutxaques descansava, digerint els doblers d'en Pere Miol. Just quan en Pau obria la porta de vidre, es va creuar amb un dels africans que tornava al cafè. Era jove, entre vint i trenta anys campava, de mitjana alçada i vestia calçons texans i camiseta blanca ajustada damunt el tors fibrós. Tot passant, li va donar un cop a l'espatlla i això va fer que en Pau es giràs. Pareixia que l'estranger volgués demanar una beguda i que en Tòfol s'hi negàs, tot mostrant-li el rellotge. En Pau es va retornar al llindar de la porta per veure el desenllaç de l'escena. Les demandes i els refusos varen anar pujant de to, fins que en Tòfol va assenyalar la porta, amollant un «aire!». El jove va sortir, va passar com un coet al costat d'en Pau, i es va allunyar cap al passeig amb les mans a les butxaques.

Entretant, encara ressonaven unes quantes salves de «bona nit». Na Lluïsa se n'havia anat, i amb ella na Glòria Mestres i les altres al·lotes. Quant a mascles, quedaven N'Arnau, en Miquel Nofre i en Felip Adell. En Pau s'hi va afegir més per inèrcia que per ganes de seguir xerrant. La conversa ara havia pres per viaranys més seriosos i íntims, perquè els seus protagonistes, supervivents de la vetlada, abandonaven l'escenari. Certament, ja no s'havia de menester estirar del carro per mantenir ambient, ni que ningú es fes més el graciós. Honest era admetre el cansament físic i de les ànimes, però la nit tocava la pell com un cotó i en vigília de festes els encara joves podien –no, havien de– retardar el moment amarg de reconèixer la derrota i enfilar l'humiliant retorn a la rutina.

—T'he vist molt callat, doctor.

—Ja has parlat tu per mi, Arnau.

—Tu és que només l'amolles quan te convé, ets un insolidari. Ja t'ha enganxat munpare?

—No, què li passa?

—Jo què sé! Li fa mal s'esquena, tot es temps se'n queixa. I com que ton pare li va dir que venies, t'espera per fer-te sa guitzza. Què, com va per Barcelona?

N'Arnau demanava i els altres a l'escolta. Al seu parer, en Nard era un cas interessant. L'únic de la colla que s'encapironava a seguir de foraster. Sis anys de carrera mèdica, un grapat més de resident i encara volia viure fora de l'illa, a dins d'aquell formiguer. Se'l veia canviat, sens dubte, però en què? Per ventura era el fet de ser metge. N'Arnau Martorell ho pensava, tot comprovant l'eloqüència gasiva d'en Pau. Sabies que en Tolo era bomber, que na Glòria Mestres ensenyava geografia a un institut, que na Lluïsa feia de comptable i aquestes feines no es notaven en les estones de lleure. Amb la investidura mèdica, en canvi, poca broma. Els metges empunyen el canyot de xaman i infonen un respecte especial, com si la vida depengués una mica d'ells. Francament, n'Arnau s'estimava més el Pau d'abans, l'al·lot entusiasta que editava una revista i escrivia poemes.

Vist que en Pau seguia gastant monosíl·labs, el quartet començà a caminar, resignat a l'evidència que ja no es tocaven amb els dits.

—Jo me'n vaig per sa dreuera. Bona nit.

—Jo també, *au revoir*.

—Bona nit, Miquel, adéu Felip, mos veim.

—I de llibres, Pau, n'has escrit cap més?

—Cap ni un. Això està oblidat.

—No t'agradava? Ho feies molt bé.

—*Finito*, de veres.

—Escolta, per cert, t'hauries d'apuntar a n'es campionat de billar.

—Ca! No sabia ni com agafar es tac.

—Au va, si tu hi ets jo també, encara riurem.

En Felip Adell caminava amb les mans a les butxaques, com si li costàs un esforç moure les cames. Se'n duïa una sensació plaent d'aquella trobada. I no precisament per les ganes que tenia de veure els amics, sinó per l'evocació dels millors moments de la seva vida. Aquells estius de festes eren un tresor, en podrien estar parlant tres dies. Només per recordar la coneixença de na Blanca ja pagava la pena. I quin parell aquells dos! N'Arnau estava fet una mala peça quan feia anar la llengua, ja li anava bé l'ofici de misser, i en Pau seguia vivint en el seu nigul, per molt que es posàs una bata blanca. L'únic que voldria saber d'ell era el motiu d'haver deixat de sortir amb na Glòria Mestres. Si n'hagués trobat una altra de millor, encara, però l'al·lota aquella que havia dut feia dos estius, la catalana, no valia ni la meitat que na Glòria. Un ermità mental, la gent no canvia. Es va girar per dir adéu als seus amics, però damunt del passeig només en quedava un, ara movia els braços i acotava el cap, s'encenia un puntet vermell, devia ser n'Arnau.